

Vážený pane prezidente, vážený pane premiére, dámy a pánové, vážení hosté!

Dovolte mi, abych v dnešní slavnostní večer věnovaný Národnímu muzeu a Františku Palackému promluvil právě o této osobnosti, a to s připomenutím toho, že Palacký je s naším muzeem spjat těsně - programově i organizačně.

František Palacký je bezpochyby jednou z určujících postav střeoevropských dějin dlouhého 19. století, tak jak jej časově vymezil britský historik Eric Hobsbawm. Nicméně nežijme v iluzi, že navzdory pomníkům, názvům ulic či školní výuce je Palackého osobnost dobře známa a dílo pochopeno a doceněno.

Kým tedy František Palacký byl? Píle, houževnatost, cílevědomost byly vlastnosti, jimiž vynikal po celý život. Zformovaly ho vedle učitelské rodiny i rané zkušenosti z prostředí uherské aristokracie a přístup ke knihám, v nichž si sebevzděláním našel svou životní cestu: filozofii, estetiku a hlavně historiografii.

Byl vzdělaný, uměl více než deset jazyků, ovládal způsoby tehdejší nobility. Není tedy divu, že se po svém příchodu do Prahy nemusel nijak úporně prosazovat jak v intelektuálních, tak ve vyšších měšťanských kruzích.

Přiženil se do bohaté německy mluvící rodiny, což mu umožnilo, aby se v klidu věnoval literatuře i umírněné vlastenecké angažovanosti.

Proč tedy dal přednost celoživotnímu angažmá pro malou, nevládnoucí a v Palackého mladosti kulturně nevyspělou národní identitu lidí mluvících česky?

Myslím, že odpověď je skryta v Palackého obrozeneckém novotvaru BOŽNOST. Tímto slovem označoval tři cíle duševního života člověka: pravdu, dobro a krásno. Tento princip životního smyslu nacházíme v jeho citu pro spravedlivou koexistenci malých národů s těmi velkými i v jeho nedůvěře k revolučním a vojenským řešením konfliktních situací mezi státy, národy i sociálními třídami.

Palacký věřil, že společenský pokrok se má dít evolučně, vlivem působení humanistického ideálu božnosti v lidech.

Příkladem Palackého loajality k Pravdě je jeho historiografická metoda spočívající v shromáždění autentických historických pramenů a v jejich kritickém rozboru. Celý život psal své *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*, částečně v německé variantě jako *Geschichte von Böhmen*. Obraz starších českých dějin měl podle něj vycházet z dobových dokumentů, nikoli z mytických příběhů.

To, že hlavní příběh našich dějin viděl ve stýkání a potýkání češství s němečtvím, svědčí o jeho snaze nalézt historický smysl společného soužití obou národů v jednom prostoru.

Ilustraci ideálu Dobra spatřuji v jeho představě o uspořádání Evropy, kterou známe z textů *Psaní do Frankfurtu* a *Idea státu Rakouského*. Cesta k naplnění dobra pro národy střední a východní Evropy byla podle něj ve federalistickém uspořádání mnohonárodnostní habsburské monarchie.

Ideál Krásna je hodnotově nejvyšší součástí Palackého Božnosti. Je to svobodné hledání dokonalosti. V realitě máme k dokonalosti vždy daleko, znepokojoval by nás ale mělo, když se naše individuální i kolektivní představy o dokonalosti rozejdou natolik, že jiným budeme svobodu hledání upírat.

Dámy a pánové, ani tento krátký text si nemůže činit ambici na nějakou hlubší interpretaci Palackého odkazu, ale myslím, že je zřejmá jedna věc: Palacký promlouvá i k dnešní době.

A co bychom si mohli vzít z Františka Palackého pro sebe? Snažme se hledat pravdu, dobro a krásno. A chraňme si svobodu pro toto hledání.

Děkuji za pozornost!